

Ms 527

Montesquieu's
 Minkájáruuu

at

20. díve.

Törvények

LELEKÉRŐL.

..... Prolem sine matre creatam.
 Ovidius.

francziából fordította
 N. Benkő István
 Prókátor Kolosváron.

12.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

K. K. Könyv.

A' Törvényekről, azon
viszonyban, a' mi
azoknak a' Kereske-
désről vagyon, ter-
mészetében és külön-
bözéseiben.

Docuit quae maximus illas.
Virgil. Aeneid.

A. Rész.

A' Kereskedésről.

A' követségi Matériáknak Sté-
sében

Lebber kellene eláradni; hanem
 erenőkünknek a természet az
 nem enged meg. En egy csöndes fo-
 lyóvízen akarnék leutni, el va-
 gyok ragadtatva egy árvistól.

A Kereskedő győgyisja a jurtá-
 tettől elviselesek: és minde egy
 közönséges Rígula az, hogy min-
 denütt hal szelid erkölcsök vagy-
 nak, ott van a Kereskedő; és hogy
 mindenütt hal a Kereskedő saláttá-
 tik, ott vannak a szelid erkölcsök.

Ne bámuljon hát az ember, ha a
 mi erkölcsünk kevesebbe vadak
 mint hajó. vólsak. A Kereske-
 dés mivelse, hogy minden szem-
 zerek erkölcsének esmérate min-
 denüvé elhatott: ezeket az ember
 egybe hasonlított, és innen nagy
 jók szármassak.

Énondani lehet, hogy a Kereske-
 dés Törvényei az erkölcsökön
 tökély

tökélesesíttik; éppen azon okból, hogy
 ugyan azon törvények alvektik az
 erkölcsöt. A' Hereskedés megvetés
 tegeti a' tiszta erkölcsöt, a' völs
 a' Plató' panaszokdaiainak mate-
 riája: a' pallerorra is szelidítti
 meg a' barbarus erkölcsöt, a'
 amit est lejuk mindennap.

M. P. S. S.

A' Hereskedés' telkéről.

A' Hereskedés' munkája a' béke-
 ségre hajlandóvá téten. Két
 együtt kerakodó kemresek mago-
 kat vilontagóron függőkké te-
 sik: ha az egyiknek hatna
 van a' vádálból, a' másnak
 hatna van az árulából; min-
 den egyesülétek a' sziltvönösküke
 ségeket épültek.

De ha

H.

De ha a 'Kereskedés' lelke egyesítte
a 'Nomszeket', tehát nem egyesítte
a 'Privátusokat' is. Látniuk hagy-
azon Országokban hol csak a 'Ker-
eskedés' lelkétől önszekeltetik az
ember, kereskedést is minden em-
beri tettekből, is minden erkül-
csi virtusokból: a legesakéjebb
dolgoz, olyanok a miket az em-
beriség kíván, pénzért tétetnek
vagy adatnak itten.

A 'Kereskedés' lelke az emberek-
ben a 'Korot' igazságának egy bizonyos
nyos érzését kelti, a mely egyfelől
a 'talvajkodik'nak, is másfelől a
kon erkülcsi virtusoknak, a
melyek mivelik, hogy az ember
a maga intereffe'is 'Korot' teggel
mindenkör ne hányá-veste meg,

is

≡

és hogy azokat a maga felebaráta-
nak hasznaiért szolgáltatta, és
tennebbe van bevezetve.

A Kereskedésnek egész megfontolása
ellenben tolvajkodásról szól, a mit
szükségletes a keresés módjai kö-
zé számlál. A vagadornai lelke
bizonyos erküleri viznyoknak
minesen jellemző: példának
szárára, a vandálvagadai, a mi
igen ritka a kereskedő Orszá-
gokban, igen-igen megvagyva
a tolvajkodó Népek között.

Facetus ars morijja, a Lexma-
nasoknál, ajsójas valaki elűt
betenni, akár ki legyen az, és
méreres vagy esméreren, egy ston-
t ségtörésnek tartatik. Az a ki
egy idegont befogadva viló, kért
amat

6.

amok egy más házat mutatni,
hul ő ismét befogadatik, és ugyan
arral az emberiséggel látatik. De
midőn már a Germanusok király-
ságokot fundálta vált, a ven-
dégfogadás terhekre lett. E' ki-
tételik a Burgundusok Fővény-
könyvének két Fővényéből, a
mellyek közül az egyik egy büntet-
tés az minden Barbarusra, a
ki egy idegen egy Rómainak há-
zára utasittana; és a másik kon-
deli; hogy az a ki egy idegen befog-
gad, a több lakosak által külsé-
ge fordítatton meg, kire = kire
a mint mi esk.

III. Lekt.

Mr. Risch.

A Népeknek Segénységéről.

A Segény Népek két félek: olyanok a melyeket az Igazgatás keményre-
ge tett Segénysége; és ezen emberek
itt majd minden vészre alkalmat-
lanok, mivel Segénységek tőlük
szolgálatokat egy részük; a mások,
melyek csak azért Segények hogy
megvetették, avagy azért, hogy az
élet könnyüségét nem érzik;
és ezek nagy dolgokat tehetnek,
mivelhogy az a Segénység tőlük
egy részük szabadságokat.

W. Risch

M. P. B. S. S.

A' Kereskedésről a' Különböző
Igazgatásokban.

A' Kereskedésnek viszonya vagyon
a' Constitutívval. Az egyedülvaló-
nak Igazgatásában a' rendszerint
a' leltáron gyökerezetett; és maga a'
valóságos községeken is épült, fő-
tárgya mégis a' Kalmárkedvölöm-
letnek megtervezési mind azt, a'
mi annak kezéjéigére, gyönyörű-
ségére, és fántásláira szűl gál-
hat. A' többeknek Igazgatásában,
a' gyakrabban a' gazdaságon épült.
A' Kalmárok kemmel tartván a' Föld-
nek minden kömleszt, az egyiknek
viszik azt, a' mit a' másikkal elhórnak.

Igyárt

9.

Igy üressék a Kereskedés ereke a Respublicák, Tyrus, Kärshagó, Asshénae, Marseille, Florentia, Velentze, és Hollandia.

A Kereskedésnek az a nome illeti a többek igazgatását, és a monarchiák alkalmatoság keresés. Mert, mint hogy az azon praktison járul, hogy az ember keveset nyerjen, és azon, hogy még kevesebbet nyerjen, minn valamely más Kereset, és hogy kárát ebben csak folyvást nyereséssel görölje fel, nem éppen lehetséges, hogy a csak egyedül egy Néps által üressethessen, a mellyhez a luxus be van vitetve, a melly sokat költ, és csak nagy tárgyakkal bibelövi.

Ezen képrekre néve mondja Kiceró oly' jül: "Nem az azon, hogy ugyan azon Néps iraszkodja és, "Társa is legyen a Földeknek". Nolo

audem

eundem populum, imperatorem
 et proctorem esse terrarum:)), Val
 lejában, fel is kellene térni, huggeron
 Státusban mindenik Diivaturnak
 is magának az egész Státusnak
 feje untalan nagy projectumok
 kal lenne tele, is ugyan era' fő
 kérdésekkel megtöltséve: a' mi' el
 lenmindé.

csül mégis, eren Státusokban, mel
 lyek a' gődadaig, kerakéjéssel állar
 nak fern, a' legnagyobb kerde'cket
 teszi' az ember, is att olyan mére
 séggel bír, a' mi' a' ómonáchnakban
 nem találhatik. Inkol az oka ennek.

Egy kerakéjé' viten a' mára, a'
 kérded közepesre, a' közepes nagyra;
 is az a' kinek annyit kívánása vól
 keveset nyerni, egy ally' fekreibe
 teszi' magát, a' mellyben neki' nem
 vól kevesebb kívánása sokat
 nyerni.

Továbbá

Továbbá, a' Kereskedőknek nagy
 expedivói: probatóselei: plükréger
 képpen mindenkor egybe vagy-
 nak elegyedve a' küsön réger bajok-
 kal. Et' Monarchiákban pedig a' kö-
 zön réger dolgok legtöbb időkben is
 a' Kereskedőknek Keinsugy gyanusít,
 a' mint azok nékik a' Despublicai
Státusokban bizonyosokhat terge
 nek. Et' nagy Kalmari probatóse
lek: entreprider: tehát nem a'
Monarchiákba valók, hanem a' vib
kek Isgarganiában.

Egy skóval, egy nagyobb bizonyos-
 sága a' Merencsés régernek, a' mis az
 ember oren Státusokban roment,
 mindenre reá veksi az ombert; és
 mivel a' mit kereszt a' felül magasba,
torrághban kitti omni, még arralis
prebbal nyermit többet; vata skorrei,

re tartozó alkörökös vezekelmén-
teli: már pedig az emberek sokat
reméllenek keresésjékvől.

En nem akarom mondani, hogy
völne valamelly monarchia, a' mellyik
a' gazdasági kereskedésvől egyötten
ki lenne szavatva; hanem hogy a'
terméskote keresés cíve nem hajlan-
dó. Nem akarom állítani, hogy az
előttünk lévő köztársaság a'
látu kereskedésvől egyötten meg-
lenne nek juttatva; hanem hogy
a' keresésvől illő azok Confirmandus.

A' mi a' Despotai Status néri,
hatalmanság cíve állani is, kö-
zönséges régula: egy Nemzetnél a'
melly költségéghen vagyon, inkább a'
megtartáson, mint a' keresésen minz
kalkorik az ember: egy szabad Nemz-
etnél többet tánozik az ember a'
keresésen, mint a' megtartáson.

V. Deh

V. BÉSK.

A' Népekről, a' malyok a' gazdasági kereskedéit üsziék.

Melyekkel, egy fergeseger Tom-
 ger' közegette, a' külsőjez menedék;
 Marseille, ez a' vidék, hol mindenütt
 tengerflövényvadás, a' partok' állatai,
 hókiférheséss adnak, gyakran meg-
 látogatott a' tengeri emberokről.
 Utatárainak természetlensége vette
 lakóssait a' gazdasági kereskedé-
 re. Nékik munka'okrad kellett len-
 ni, képviselőiknek annak a' miz' a' for-
 méssal megtagadott; igazságoknak
 azers hogy a' barbarus Wörmerek
 közt, a' kiknek kellett azök' korom-
 wisségek' kiérni, éljenek; mére-
 tükletnek, azers hogy azök'

igaz

igargatata nyugodalmas legyen;
 végre takarékos erkölczökkel lenn
 ni, hogy mindentör a kereskedés
 után élhessenek, melyhezök bátor
 ságotabbán fenntartottak a midön
 a kevés hátrókkal járs.

Látta az ember mindenütt hogyan
 orvólkak és az hurczolási külső agardaz
 sági kereskedés, a midön az emberek
 kénytelenek válnak magokat a mozdá
 rokban, a sígerekben, a tengeri
 méjrégtelenségekben, Vát köztikláke
 ra is megvonnak. Tyrus, Velenese,
 és az Hollandiai Városok így sámad
 tak, a skaladók, itt lettek fel bátor
 ságot lések. Elmélettel, ílelmeket
 keresztek a Vitégről.

V. A. A. A.

V. Pisk.

Nemely munkái egy nagy Kájó-
kárásnak.

Megtörténik néha hogy egy Nemz-
letnek, a' mellyik a' gazdasági ke-
reskedés üri, ittükébe lévén egy
portékájára egy Országok, a'
mellyik neki mádotokat szolgálhat
egy más portékáinak megterke-
sére, a' megelégitik igen kevés
nyereséggel, és nemelykor. Sommi-
vel, az egyiken azon reménytel-
gel avagy bizonyossággal, hogy a'
máson sokat nyer. E' keresés
mivön Hollandia csak nem egyedül
folytatta a' kereskedés Európá' dél-
jörül itakra, a' Franciaországok,
a' mellyeket itakra vitt, annak
nemely

némelly módon csak rövidketűl
gáttatnak arra, hogy kereskedés
ittakon üsse.

Tudatik hogy gyakran Hollandiá-
ban a' mestermesterek jöttének,
nak bizonyos részei, nem kelnek
drágábban el, mint a' mit helyben is
érték. Ennek az az okát adják: Egy
kapitány, kinek hajóját külföldig
megkövetelm, már ványt uikön
belé, nekis jára vamm süksége
adatoknak, isfát várárol: isáért
ha nem veszté rajtok sommit, azt
sütti sokat lett. Ezen a' módon
lát Hollandiának köbányái is or-
dei vagyisak.

Nem csak az a' kereskedés a' mely
sommit sem ad lehet hasznos; egy-
kével kereskedés is a' lehet. Hallottam
Hollandiában beüldöztetni, hogy a' Bet

hala

14.

halálkaton általában soha nem for-
 val meg az a mindenkerült: de az or-
 kotis, a kik az hajó: építésre for-
 tottattak, a kik az hajó: örökös, kis
születket, életket szolgálatnak,
örökli jökeppen az halálkat.
 Vesszettek tehát az halálkaton, de
 nyertek a felkészítésen: les fouis
mire: Er a kereskedés egy neme
 a kereskedésnek: de latterie: is
 egy fekete kereskedés: D'un billet
noir: remémnye által kiki életre
 bírhatik. Minden ember keres
 juttatni; a legbőlebb emberek
 örömeit juttatnak, a mikor a jár-
 tónak teljes épeis, a magok tél
veggé épeis, tökös lávais, az időnek,
lát az egész életnek vesztés rem
láják.

VII. Kötet

V. M. Pisk.

Angliának gondolkodása a
Kereskedés felől.

Angliának nincs tellyestéggel haz
tartozott Taxiffja a több Nemzet
takkal; annak taxiffja véltatik,
egy Kéltán, mindenek Parlamen
tel, a különös adók által, a mez
lyeket elövé, vagy felvő. Anglia
ezzel még függetlenségét akarta
sem tartani. Kiváltsképpen felvén
a nálla üressen kereskedés magán
kevés alkudorásokkal kötelezi; és
csak Fővérmyséivől függ.

Ma's Nemzetek a Kereskedés' in
teressé'is a' politicalai intressé'ikre
hagyják: és a' maga politicalai inter

19.

restés a kereskedés, intereffice
hagya mindenkor.

Ez a Nép az a Világom, a melyik
együttre azon három nagy dolgoknak,
a Deligiának, a kereskedésnek, és a
Királyságnak a legjobb hasznát
tudta venni.

V. M. B. S. K.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

et gazdasági kereskedés némely-
kor miként levezetett meg.

Disznóságon monarchiákban igen ügyes
Füvényeket hoztak azon Státusok-
nak a melyek a gazdasági kereske-
dést iszik megalásai ára. Azoknak
megtiltónak más porciókak bevi-
seles, kivéven, a mik nem valaj-
don országokban természetek: azok-
nak

nak csereberélni jönni, csak azon
hajóit az engedték meg, a melyek
az Oroszok fabricájából, hová
jönnek, valók.

Nagy kell, hogy a' Státus, a' melly
ereket a' törvényesek tevé, saját
maga is könnyen írhatta a' keres,
kedés: e' nélkül maga ellen, leg-
alább hasonló hibát fog okozni.
Jobb egy Nomszettel belelődni, a'
mellyik keveses kíván, és a' mellyi-
ket a' kereskedő'szükségei némü-
nemü módon függővé tekinnek;
egy Nomszettel, a' mellyik kérésés
kínés avagy juglalatosságai-
nak kiterjedésénél fogva, tudja
hová' tegye minden kellestől felül
lévő' preszkais; a' mellyik gazdag,
és magának életét mindkét

21.

m; a' melly arakat töstentse feji-
 zeti; a' mellyeknek, agy. szélben,
 hogy hív legyen arra szükségsei
 vagnak; a' mellyek principium-
 bál békettiger; a' melly nyermi
 is nem hívítamni akar; jobb,
 mondom, ezzel a' Nemreket ügye-
 lödm; minn más mindegy vesél-
 kedőkkel, és a' kük nem adnak
 minn erekes as hadnukat.

A. H. P. E. S. Z.

A' kirekeltseivül a' keres-
 kedést nérvé.

és igaz maxima, sommi Nem-
 zetes ki nem lármá kereske-
 zéséből nagy akok nélkül. A'

Sárm

Sáponok csak két Nemzetekkel
 kereskednek, a Sínaiakkal és
 az Hollandusokkal. A Sínaiak
 ita' is a keres nyelvek a nád,
 méren, és remellykor ammit a
 visháboratokon: Sur les resources!
 az Hollandusok kérel hasonló nyelv
 veségoket csinálnak. Minden Nemz
 kes, a mellyik a Sáponok maxi
 mái' után jár, shakt egyetkeppen
 megalatide. A concurrentia az
 a mi egy igasi árrát szabja
 a presikáknak, és a mi igas rela
 tiókat álliss fel azok körött.

Még kevesebbé kell egy Sta
 tumnak magát arra adni, hogy
 privékái's csupán egy Nemzet
 nek adja el, azon szem alatt, hogy
 az arókat mind egy bironyal
 árrán

23.

áron négye meg. A Lengyel
 gabonáját nézve azonban
 kevés csinálat ki Dánisiggal;
 több Indiai Kiválynak hasonló
 külsőkre lépnek a fűszeres
 moka nézve az Hollandusok
 kat. Az ilyen egygyerűdés
 csak egy legény Némresnek
 való, a mely a meggasdagulá-
 sa reményes hamar elugri,
 csak hogy egy bizonyos kélmes
 kapjon; avagy Némresnek, a
 kiknek szilgavága fűképpen
 áll azon dolgok. Készenvelés
 nek felmondásában, a melyekes
 a Természet nekik ajándéko-
 zott, avagy azon dolgokkal egy
 káros kereskedői folytatásában.

K. K. S.

H. Rész.

A' gazdasági Kereskedésre alkalmos Intézet.

A' Státusokban mellyek gazdasági Kereskedést üsnek a' Bankok: banques:) szerencsésen felállítottak, a' mellyek hitelek által az értékeknek új jögeit formálták. De hibálemme ezeket alsalvinni a' luxus Kereskedést üsö Státusokban. Ertes az egyedülvaló által igazgató Országokban Tommi, amely, mint egyfelől pénz, és másfelől hatalmat Tommi fel: az az, egyfelől tehetség mindennel birni valammi hatalom nélkül; és másfelől hatalmat a' tehetséggel éppen semmi vel sem birni. Egy illyen igazgásban Soha sem vés Banki evak a' Sajadalm, a' kinek

a kinek egy kinese lett volna; vamm
itt valahol egy kinese, mikelyt a fez
lebbébbvaló, asommal a kinese a Fojede
lemé leizen.

Ugyan ezen okból, az egy bizonyos
kereskedésors öszveállott kereskedői
Társaságok, az egyedüllevőnek igaz
gatásában ritkán valók. Ennek a Társ
aságnak természetese a magános
gazdaságok a koronáéval gazdagi
ságok ereje adása. Hanem ezen Stá
tusokban az az erő csak a Fojede
lem kézei között vagyoni. Főbbes min
dok: ezek a Társaságok, azokban a
Státusokban, hol a gazdasági ke
reskedés üzi az ember, nem min
denkor illük; és ha a foglalatok
gok nem olyan nagyak, hogy azok
a privátusok sehettékén feljülve
lők legyenek, itt is jobban csolok

szik

26.

Élik az ember, ha a kereskedés
szabadágát kizáró privilegium-
okkal nem szorongatja.

Hel. Réisz.

Folytatása ennek a Materiának.

A státusokban, a melyek a gazdasági kereskedés üsík, egy szabad kikötőt lehet állítani. A státus gazdasága, a mi mindenkor követi a Privátusok takarékoságát, lehet az, egy Solván, a maga gazdasági kereskedésének. A mit az ezen kikötőnek felállításával az adón vehet, kifizetődik az avar, a mit az a Republica szorgalmas gazdaságából vehet. De a monarchiai igazgatásban, az okosság ellen valób lennének az hasonló intézetek, azok

nak
3

24.

nak nem lenne más fogalma, mint
 a' luxus a' rövassalok' nehérségeitől
 könnyebbé tenni. Megfontaná az
 ember magát azon egyetlen jótól,
 a' mit az a' luxus keresket, és azon
 egyetlen szabólától, a' mellyet az egy
 hásonló Konstitutióban elfogadhatsz
 na.

Kösz. P. S.

A' Kereskedés' szabadságáról.

A' Kereskedésnek szabadsága nem a'
 Kalmároknak engedése szabad-
 ság azs mivelni a' mit akarnak;
 ugyan is az inkább a' Kereskedés.
 Szabadsága lenne. A' mi a' Kereske-
 zőt megkorisja, nem korisja azs az
 meg a' Kereskedést. Eppen a' szabad-
 ság' Országában talált a' Kalmár

Kalmár

e

Érintalan ellenmondásokra; és so-
holt sem illának kevesebbé néki
uszába a Fövények, min a Külgaz-
ság Országában.

Anglia tiloja gyapjainak ki-
viselés; parancsolja hogy a Kén
a tengeren a Lövésorba hordattat-
son; nem engedj lovais kivitésnek;
hanem ha kimetvésnek; Coloniá-
nak Európába kereskedő hajói tar-
tornak Angliánál valamelykaton-
pikemi. Anglia megrövizja a Ke-
reskedőt; de a kereskedésnek kedves.

K. A. P. E. S. Z.

És a mi lexontja est a Szabadrigot.

Az hol kereskedés vagyon, ott vámosok
vagyunk. A kereskedésnek tárgya a por-
tókóknak ki is bévitele a státus jöv-
vára

vára; és a vámoknak tárgya egy bi-
 sonyos jut esen ki is bevitelen, hasone-
 lólag a Státusnak jóvára. Ekkörig te-
 hát hogy a Státus pártolatlan / neu-
 tre: ^(közvetlen) váma is kereskedése között, és
 hogy módját találja, hogy ezek a két
 dolgok ne vágják magokat kereset-
 tül; és akkor itt az ember a keres-
 kedés szabadságával él.

A Financiai ^{Minisztérium} a Ke-
 reskedés igazságtalan vámaival, Pat-
 troláival, kiváltságainak felemelés-
 lésáival: de a Financia még el-
 pusztítja az függetlenül attól t-ör-
 mástott nehezegeivel is kívánatos for-
 máltatásával. Angliában, hol a vá-
 monok gondviselés alatt vannak, a Ke-
 reskedés különös könnyű: egy otti in-
 váttal a legnagyobb ügyeket igazságt-
 al; a Kereskedésnek nem kell helyettség-
 gel egy végzetlen időt vettsem, és magán-
 ról;

nos Direktorok /: Factorokat /: com-
mis express /: stamenti, hogy az Armen-
ok ok minden nehézség el-
hárintsa, vagy magát comis alája
vesse.

K. M. P. E. S. Z.

A' Kereskedés' Törvényei-
ről, a' melyek a' portékák'
confiscációját rendelik.

Az Anglusoknak nagy Szabadság-
levele /: la grande chartre; the
Great Charter /: tiltja elfoglal-
ni is confiscálni, háborus időben,
az idegen Kereskedőknek portékáit,
legyen Reprezentációk' utján. Lejő
az hogy az Anglus Nemzet ebből szab-
adságának egyik articulust
csinalsa.

Ch. Angl.

Az Anglusok ellen 1744ben a
 Spanyol-orosz ársal folytatott
 háboruban ez egy Fővényt tett,
 a melyek halállal büntette azokat
 a kik a Spanyol Státusokba An-
 gliaának jogait beírások vol-
 na; ugyan ezzel a büntetéssel küta
 meg azokat a kik Angliának Stá-
 tusaiba Spanyol-orosz, prote-
 ktus kussak volna. Egy hasonló
 gondolat, a mint én hittem, model-
 lés csak a Saporina Fővényei
 között lehetne fel. E megbántja
 a mi erkölcsinket, a kereskedés
 lelkes, és a büntetések proporci-
 óban kellető hármomat; confundis
 minden ideákat, a Státus ellen vas-
 ló bünt csinálván abból, a mi csak
 a Politia megsérte.

X. V. Kéj

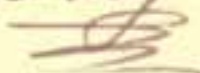

K. V. P. L. S. K.

A' személynél kényszerítettől.

ſ. De la contrainte par corps: /

ELŐN Athénában rendel-
te, hogy az ember ne kövessen
többé személynél a' polgári adóssá-
gokért. Ő és a' Fővárosy Egyi-
gyomból vette, Beccoria tette
azt, és Séfostri megújította.

Es a' Fővárosy igen jó a' sokaság
polgári ~~személynél~~ ügyekre néve;
de sokaink vagynak ezt a' kereske-
velési dolgokban még nem tartani.
mert a' Kalmárook kényszernek
lévén gyakran kivátsa időre nagy
summákat bizni, azokos adni, és
visszavenni, kiükéj hogy az adóss

a' meg

a' megájitott időre mindenkor be-
töltse kötelességeit; ez a mi fel-
tételi a' személyes könteresséit.

Et' dolgokban mellyek a' rendszer
polgári ügyekből származnak,
a' Fővénynek nem kell a' személy-
lyes könteresséit megadni, mivel
a' többes csinál egy Polgár' sza-
badágából, mint egy másnak könter-
ességéből. De az egy, előléte-
ben, mellyek a' kereskedésből szá-
rnaznak; a' Fővénynek többes
kell a' közönseges jó alapszól, mint
egy Polgár' szabadágából csinálni;
a' nem akadályosraja maga' meg-
szorításokat és a' meghatározások-
kat, a' mellyek az emberiséget és
a' jó politikai kívánkatják.

XVI. Leik

W. A. BÉSK.

Leip Törvény.

Genevának Törvénye, mely a
 hitességekből, sőt a Nagy Tanács-
 ba lépéstől, kirekeszti gyerme-
 keit azoknak, a kik életükben
 vagy hitükben nem fizethetik,
 legyen hogy ottjuk tartózkodás
 kifizetik, igen jó. csanak az a
 függősége van, hogy hiteles storer
 a Kalmároknak; azt ad a Fiktivi-
 selőknek; azt storer saját a Vár-
 roknak. A különös Törvény is még
 a közönséges Törvény' orjével is
 bír.

W. A. BÉSK.

W. W. Bess.

Rhodusi Törvény.

A Rhodusiak tovább mennek.
 Sextus Empiricus mondja, hogy
 nállak egy fiú nem menhessen
 meg magát az apja adottságai-
 nak kifizetéséért, hanem ha le-
 mondott örökségéről. A Rhodusi
 törvény egy a kereskedésen íritte-
 tett Republicának való adottsá-
 ga: Már egy hitzem, hogy a keres-
 kedésnek is fundamentomábilis ide
 kellene azon meghatározásom-
 ni, hogy az apa által, az óla hogy
 a fiú folytatni kerdesse való a ke-
 reskedést, csindástan adottságok
 ne fekümenek a fiú által keres-

36.

sette vagyonszer. Egy Kalmár minde-
denkét tartozik tudni a maga kö-
teléseiről, és magát minden kom-
plicitásban kerencvájáék ke-
zess viselni.

W. W. R. R. R.

A' Dírákról a Kereskedésre nézve.

N. N. N. N. N., a Szövetkezetekről
írott könyvben, kívánna, hogy
aroknak a Kereskedés, Dracfe,
coubtainak, a kik leghamarabb
bévégérik a Perket, adatlatta-
nak jutalmak. Ő általatta a mi
Consularis Jurisdictionnak stüke-
ségét.

A' Kereskedés ügyei igen kevés-
sé állhatják ki a formalitásokat.

Drak

34.

Azok mindennapi lépések, a melyeket minden más ilyen természetű kötelesség követni kell. Tehát akik sőt azoknak mindennap eljöttöknek lenni. Másiként van a dolg az ílet' bajairól, melyek a jövőre igen is befolyolnak, de ritkán adják elő magukat. Csak egyszer-kétszer házasul meg az ember többnyire; nem tesznek mindennap ajándékozásokot avagy tőzhamasztásokat; csak egyszer lépen emberkorra.

Plató mond, hogy egy Városban, hol minden tengeri kereskedés, felével kevesebb földes Fővények kellene; és az igen igaz. A kereskedés ugyan azon Városokba különböző némi néjések,

Lámus

Stámas egyeződeinket, jök' remeis,
 is kerzés' műjais iktat be'.

Így egy kereskedő Városban kes-
 vesébb belőbirák, is több Fivőnyek
 vagnak.

Dr. M. Péter.

Hogy a Szegedemnek nem kell
 kereskedni.

THEODORUS meglátván egy
 hajót melyen portókák viláská
 felelőge Theodora Stámasra, as-
 légette. "En Csákos vagyok,
 „Bállott, is te belüllem Hajós met-
 „ters csónáls. s kiből fujják a
 „Segény emberek életemekes-
 „kerhetni, ha mi is az ök' met-

terh

39.

„terdségét üssük?“, Ö cher nar
 gashatta volna: ki'álhat elz
 lennünk, ha mi monopóliumokat
 folytatunk? Ki' fog minket káter
 leségeink' bétöltésére kájtani?
 Ezt a kereskedést, a' mis' mi' folyz
 tatunk, az Udvariak is akarják
 majd ürsni; ők kíván' csibbe' is
 igazságosabban lépnek min
 mi. és' meg' bízik a' mi igazsá-
 gunkban; a' nem bízik a' mi igaz-
 ságunkban: amnyi óvatosan,
 a' mit nyomozást' teikik nyit-
 van való' bizonyítá'gai a' miénk.

L. K. Kiss

W. B. P. S. S.

Folytatása ugyan ennek.

Az midőn a Portugallusok és a
Castilliaiak napkeleti Indiákban
irakodtak, a Kereskedésnek al-
lyan gazdag ágai voltak, hogy
Lejedelmek nem mulattak el
részlet magoknak elfoglalni.
És az öök híreseseiket ezen Farko-
mányokban semmié tette.

Az alkirály Svábia a Divi-
tusoknak kirekesztő Divi legi-
mokat adott. Nincs birodalma
az embernek az ilyen ember-
ben; a Kereskedés félben rakódta
unszaim változtatása miatt azok-
nak a kikre a biratiki; senki sem
bani

41.

bánik kímélve azon kereskedés-
sól, és senki sem gondol arról ha
Követségének pusztulva hadja
hátra; a nyereség privátskeres-
nél marad, és nem telesedik ki
elégge.

H. H. A. P. B. S. K.

A 'Követség' kereskedésé-
ről a Monarchiában.

A 'Kereskedés' lelke ellen vez-
gyon az, hogy a 'Követség' azt
üzte a Monarchiában. Az a 'Válasz'
"Sakra nézve veszedelmes lenne,
"mondanak Honorius és Theodasius
"Erdéltárok, és az adó-vevőknek
"kömlyüségét a kereskedők és a köm-
"népek között elvölné." "

A 'Keres-

A kereskedés' természetén ollen va-
gyon az, hogy a Nemesség itt keres-
kedjen. A szokása a mely Angliá-
ban a Nemességnek a kereskedést
megengedre, egy azon dolgok közül,
a melyek legtöbbes tettek ott a Mo-
narchia i gargaráinak meggyengés-
kére.

W. M. B. S. S.

Külön Reflexio.

Azon a mi foly. némely státu-
sokban megilletődven az ember-
rek, az gondolták, hogy Franciás
országban Fő uré nyok kellenének,
a melyek a Nemességet a keres-
kedésre vennék. E' lenne az kör-
itt a Nemességnek almutvitásaira
valami hatón nélkül a kereske-

deis

49.

És nézve. A bánata, midőn
 ennek az Országnak igen bülei:
 A Kalmárook itt nem kőmesterek;
 hanem arra eljuthatnak; nékiük
 reménytelégek vannak a kőmestéj megr
 nyorhesei öker, a nélkül hogy az
 erral járó alkalmatlanságokot
 tudósának; nékiük mincson már
 midők professiójokból jellemel
 kedni annak, mint a kőmestéj
 avagy becsülettel folytatásánál,
 ally' dolgot, a mely rendszerens
 a' tehetséghez van köttetve.

A' Fővénnyek, melyek parancsok
 ják, hogy mindenik maradjon
 alapozásban, és az adja gyerme
 keire is, nem kőmesterek is nem is
 lehetnek azok, csak a' despotai
 Statutokban, hol senkinek sem
 lehet, és nem is kell vesétkedni.

Kőmestéj

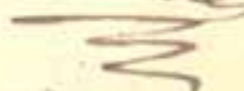
He mondja az ember, hogy minden jobban lenne messze tőle a minden azt nem hagyhatná el egy más sors. Eri mondom, hogy az ember jobban fogja vinni professióját, a minden azok, a kik ebben magukat ki mutatták, reménytelik egy mátra lephessékes.

Hogy pénzben Nemességos lehet venni, és a kereskedés sokat ébrekni arra, hogy abba az ála-próba segít magukat, hogy erre mehetnek nek. Nem vizsgálom, ha jó az, hogy így a gazdagoknál a Virtus érdeme ruháztatik: vagyis olyan szorgatás hol az igen hasznos lehet.

Franciaországban, ama titkosi Karj: cet état de la robe: a melly taláztatik a nagy Nemesség

45.

is a' Népkörött; a' melly a' nélkül
 hogy ezen Nemesség, fényével bír,
 na, bír annak minden privileg-
 giáival; ez a' Státus, melly a' Dis-
 vátusokat a' közpöszközűségben had-
 ja, a' midőn a' Fivények öviro
 Jépfjei. Dícsőségben áll; ez a' Kar-
 onég, a' mellyben minden az em-
 bernek már módja a' tehetség-
 nél is virtuálit magán megkü-
 lömböztetni; tisztelése professio,
 és a' mi mindenkör meg egy em-
 kább megkülömböztetésre néret
 hágy fern; ez az egészen hadakoz-
 as Nemesség, melly gondolja, akár
 melly fupán alján az ember a' gaz-
 daglágoknak, Szerencséjés kell
 tenni; hanem hogy kégyon nevel-
 ni jószágát, ha az ember nem
 kerdi annak vesztegetésén; az a'

 mitte

része a' Nemzetnek, a' melly minden-
 kor jövedelme capitalisával szolgát;
 melly, midőn elpusztult, helyes
 egy másnak engedí ábrát, a' ki ha-
 sonlólag capitalisával fogott ábr-
 gálni; a' melly az hátra meggon,
 hogy senki ne mondhatta, az hábo-
 rúban nem vult ott; a' melly, midőn
 gazdaglágot nem reménylhet,
 becsültesül a' nemzeti érte, a' mi-
 dőn azokat a' nem érte, vigasztal-
 ja magát, mivelhogy becsültes
 szorított: mind ezen dolgok okútté-
 gesképpen sokat tettek ezen ki-
 válólagának nagyságára. Eha-
 kes vagy három századok óta,
 öregbiretne künos nélkül haral-
 matágar, ugy az Fivemyci jü-
 ságának kell tulajdonítani, a' nem
 a' szexencsinek, a' mi nem szokott
 állandó lenni.

 KXIII. Réty

44.

W. M. P. S. S.

Melly Nemzeteknek káros
kereskedni.

A' gazdagok fekvő jövedelmekből
állanak, vagy ingó dolgokból:
mindenik Országok fekvő
földei rendkívül annak lakói-
sai által bíráttatnak. et legsőbb
Státusoknak Fővérmeyei vagynak,
mellyek az idegenek földjeinek
kereskedni kedveslenetik; csak
az Unak jelenlése és insugy az a
mi ereket becsatá terti: er a' nome-
kás a' gazdagoknak mindenik
Státusé különösin. De a' felkelhe-
tő vagynak, mint a' pénz, a' banec-
nuták, a' váltó-levelek, a' Compagniak
cetera;

Aetiai, az hajók, minden keleti
 porcékák, az egész Világé, a' melly
 eren tekintetben egyedül egy Sárta-
 csirat, a' mellynek minden Sárta-
 gok tagjai: az a' Sárta a' mellyek leg-
 többes bir eren Világ' ingó jóvai-
 ból, a' leggyasdagabb. Némely Sárta-
 soknak erebül végeslen mennyi-
 séggel vagyon; azak erekes termé-
 seikkel, mestereikkel mintái-
 kal, Szorgalmokkal, salálmármayai-
 tal, sőt történeusből is szerzik.
 A' Sártaerok fajvényisége csivódik
 az egész Világ' ingó jóvai felé. Szá-
 lalkoshatik egy oly' Sártaerésőlen
 Sárta, a' mellyek ma' Sártaerok
 vagyonnyai'ól meg lépén juktatnak
 va, s' Sártaerok a' magái'ól is majd
 mind: a' jóvalagoknak tulajdonosai
 nem egyebet min az idegenek' Er-

L. Sárta
 ~~~~~

49.

konuttai létnek. Ez a Status min-
 denben szükséges jog látni, és nem
 kereskedés sommi; sokkal jobb vol-
 na, ha a Világon sommi keresettel
 sem lenne kereskedés: éppen a kez-
 reskedés az, azon könnyű állásokból,
 a melyekben vagyunk, a mi az a ke-
 zengésére jutatta.

Egy Ország a melyik mindenkör-
 kevesebb politikát vagy életet
 ad ki mint bevét, saját magát
 aequilibriumba teszi magát el-
 kezengésén: mindig kevesebbet
 fog bevenni, mindaddig, míg egy
 ütölvő kezengésére jutván, som-
 mit sem kap.

A kereskedő Országokban, a
 pénz, a mi hirtelen eltűnt, vissza
 szákerül, mivel a Statusok a
 melyek azt venek arról tartoz-
 nak

nak: azon Statuokban a' mellyek-
röl beállunk, a' pénzoha sem
térül meg, mivel azok, a' kik
azt vessék, semmivel sem társ-
tárnak.

A Lengyel-oroszág ebben például
kölgül. Ennek majd semmije
síncten azon dolgok közül,
a' miket mi az egész Világ' in-
gő vagyonjainak névessül, ki-
vén földjeinek gabonáit. Womelly
Urakok egész Tartományukat
bírnak; ők a' rabotárokat szor-
zitják hogy annál több gabonát
kaphassanak, a' mit idegeneknek
küldhetnek, és megkereshetik
azokat a' dolgokat, a' mellyeket az
ők lusta kíván. Ha Lengyel-or-
szág egy Némettal sem kereskedé,
lakóitai büldvgabbak lenének.

Magyar

Si.

Naggyai kiknek minc' egyebek
 gabonájoknál az parasztaik-
 nak adnak eledeleül: az igen nagy
 uradalmaik nekik t'orokre leme-
 nek, ők azokat kiadának pa-
 rasztáiknak; minden ember
 megtalálván bándais vagy gyapjait
 cordáinát, nem kellene többé egy
 roppant költvéget tenni a ruháso-
 sokra; a Naggyak, kik minden
 kor keretik a luxust és a kik azt
 Országaikban találhatják fel, a ke-
 gényekes munkára serkensenek.
 Azt mondom, hogy ez a Nemzet vi-
 rágozóbb lenne, kivéve'n hogy bar-
 barusá ne válna; oly' dolga' mit
 a Fővények megelőzhetnének.

Most láttuk Saporias, Felelő-
 bi mennyisége annak a' mi e' be-
 ves, küli a' felelőbbi sokaság's
 annak a' mi kiadhat: a' dolgok

aequilib

aequilibriumban létsenek, mintha a be-
 vétel is kiharatal mérséklett volna;
 is továbbá az a neme a nyűrgésnek
 a státusnak azex hatásától való:
 itt több megemelés is fog lenni, több dol-
 gok a melyeken a mesterségek gyako-
 rólhadják magokat, több munkára for-
 dítottak emberek, több eszközök az
 hatalom, megtervezése: és azok ad-
 háják elő magokat, hol egy hirtelen
 segédlemre van szükség, a mit egy
 olyan tömött státus hamarabb ad-
 hat mint egy más. Bajus hogy egy öt-
 tagnak ne legyenek kellestingjűk
 valói dolgai; de a kereskedésnek ter-
 meire, hogy a kellestingjűk valói
 dolgokat hasznosokká rendelje, és az
 hasznosokat szükségessé. A stá-
 tus tehát a szükségesség dolgokat aján-
 díkorhája egy nagyobb számú jobba-
 gyoknak.

Gondjuk hát, hogy, nem azak a
 kemények, a kiknek semmire nincs
 szükség

Bükksígek, vestenek a' keresztelés' ~~sz~~
 folytatásán, hanem azok, a' kik Imrin
 vanban születkednek. Nem azok a' M.
 pek, a' kik Sajó's magának elegsége
 sek, hanem azok, a' kiknek oshom
 minsen semmiyek, ve'lik hatna's
 ka senkiel sem esereberitnek.

Kolosváron, 1834ben, December
 28-án, ki'vása is a' Kolosvári
 Cafenonak adva Dandóff

